

حیات دوباره برای ستارگان کمدی

واژه کمدی کلاسیک آنقدر که در رسانه تلویزیون رسمیت دارد، در دنیای سینما ندارد و اعتبار آن در تلویزیون خیلی بیشتر از سینماست.

جام جم آنلاین: واژه کمدی کلاسیک آنقدر که در رسانه تلویزیون رسمیت دارد، در دنیای سینما ندارد و اعتبار آن در تلویزیون خیلی بیشتر از سینماست.

در حقیقت، بسیاری از منتقدان سینمایی عقیده دارند این رسانه تلویزیون بود و هست که با نمایش پیگیر و مداوم کمدی‌های کلاسیک، وجهه و رونق خاصی به آن داده است.

سینما به دلیل ذات خود نمی‌تواند به صورت مداوم فیلم‌های قدیمی (و از جمله کمدی‌های کلاسیک) را به نمایش عمومی بگذارد و توانایی رسانه تلویزیون در نمایش و پخش عمومی چند باره آنها، باعث شده تا کمدی‌های کلاسیک هم جایگاه ویژه‌ای در تاریخ سینما کسب کنند و هم جایگاه ویژه خود در بین برنامه‌های مختلف و متنوع تلویزیونی را حفظ کنند.

پخش فیلم‌های سینمایی قدیمی از رسانه تلویزیون یک سنت دیرپاست و در این بین، کمدی‌های کلاسیک آنچنان جایگاهی برای خود در این رسانه دست و پا کرده‌اند که در اکثر کشورهای جهان پخش این نوع فیلم‌ها با سرفصل و عنوان دائمی و یکسان «کمدی کلاسیک» جای خود را در بین برنامه‌های تلویزیونی باز کرده‌اند و حکم مجموعه‌ای موفق را پیدا کرده‌اند که هرچند وقت یک بار فصل تازه‌ای از آنها در چند اپیزود روی آنتن می‌رود.

سود دوجانبه

صنعت سینما در دوران صامت و در زمانی که هنوز تلویزیون خلق نشده بود، تماشاگران زیادی را جذب خود کرد و پس از ظهور صدا همچنان به عنوان یکی از ژانرهای موفق به کار خود ادامه داد.

هرچند محصولات کمدی سینما در دوران صدا دار شدن فیلم‌ها نتوانست موفقیت و موقعیت قبلی خود را حفظ کند، ولی با کمک رسانه تلویزیون توانست تبدیل به یکی از مطرح‌ترین گونه‌های هنری شود و هنرمندان و کمدین‌های این گونه شهرتی همپای چهره‌های محبوب تلویزیونی به دست آوردند.

برای تماشاگران تلویزیونی در سراسر جهان در کنار علاقه به شخصیت‌های مطرح تلویزیونی، احترام خاصی هم نسبت به کمدین‌هایی مثل هارولد لوید، چارلی چاپلین، لورل و هاردی و باستر کیتن وجود دارد.

تماشاگران تلویزیونی این چهره‌ها را نه به عنوان شخصیت‌های سینمایی که به عنوان چهره‌های محبوب تلویزیونی می‌شناسند.

یک گزارش تلویزیونی در اروپا که دو سال قبل منتشر شد بر این نکته تاکید می‌کند که چهره و تصویر کمدین‌های کمدی کلاسیک‌های سینما چند برابر بیشتر از چهره و تصویر شخصیت‌های مشهور تلویزیونی در معرض دید تماشاگران تلویزیونی قرار گرفته است.

این گزارش (که می‌توان آن را به دیگر قاره‌های جهان هم تعمیم داد) به صورت رسمی خبر از آن می‌دهد که در ازای پخش هر قسمت از یک مجموعه تلویزیونی، حداقل دو بار یکی از کمدی کلاسیک‌های مطرح کمدین‌های معروف روی آنتن رفته است.

این اتفاق در شرایطی رخ می‌دهد که شبکه‌های تلویزیونی در کنار پخش کمدی کلاسیک‌های هنرمندانی مثل چاپلین، کیتن و دیگران، خود دست به تولید یک سری مجموعه کمدی تلویزیونی با حضور کمدین‌ها و بازیگران مختلف زدند.

این مجموعه‌های کم‌دی که تولید آنها از همان ابتدای خلق تلویزیون شروع شد و تا به امروز هم ادامه دارد، حتی توانستند خیلی زود لقب کم‌دی کلاسیک بگیرند و به رقابت با کم‌دی کلاسیک‌های سینما بپردازند.

مجموعه‌هایی مثل «#171؛ لوسیل بال» و حتی «#171؛ افسونگر» در زمره این نوع کارها قرار می‌گیرند. در حقیقت رسانه تلویزیون در این رابطه سودی دوطرفه کرد.

از یک سو مهر مالکیت خود را روی کم‌دی کلاسیک‌های سینمایی زد و به صورت مدافع اصلی (و گاهی اوقات تنها مدافع) درآمد و هم با بهره‌گیری از موفقیت عمومی این نوع محصولات، ژانر کم‌دی تلویزیونی را خلق و به موقعیت درخشانی رساند.

از قول چارلی چاپلین نقل کرده‌اند که رسانه تلویزیون با پخش پی‌درپی کم‌دی‌های کلاسیک وی، نقش مهمی در ماندگاری و به روز ماندن او داشته است.

دیگر هنرمندان و کم‌دین‌های قدیمی هم حتی اگر در صحبت‌های خود اشاره‌ای به این موضوع نکرده باشند، انکارکننده این واقعیت نیست که گونه کم‌دی کلاسیک محبوبیت و جاودانگی خود را تا حد زیادی مدیون رسانه تلویزیون است.

به قول جیمز براردینلی، منتقد میانسال سینما، یکی از دلایل اصلی مطرح ماندن همیشگی کم‌دی‌های کلاسیک به پخش مداوم آنها از شبکه‌های تلویزیونی (در قالب نمایش مجموعه‌وار آنها) برمی‌گردد.

واقعیت این است که توجیهی که تا به امروز به کم‌دی‌های کلاسیک شده و می‌شود، به دیگر گونه‌های سینمایی نشده و نمی‌شود.

کافی است ژانر کم‌دی کلاسیک با (مثلاً) ژانر وسترن مورد مقایسه قرار گیرد تا اهمیت موضوع درک شود.

ماندگاری کم‌دین‌ها به وسیله تلویزیون

کم‌دی قرن‌ها قبل از آن که فکر بشر به خلق تلویزیون برسد، حیات خود را آغاز کرد. کم‌دی از کلمه‌ای یونانی گرفته شده و معنی و مفهومی مشهور و فراگیر دارد.

هر نوع کاری که باعث خنده شونده یا بیننده شود یک کار کم‌دی محسوب می‌شود. از اولین تئاترهایی که در یونان باستان اجرا می‌شد تا به امروز، کارهای کم‌دی جایگاه ویژه‌ای در دنیای هنر و سرگرمی داشته‌اند و رسانه تلویزیون از ابتدای خلق خود، بیشترین استفاده را از این گونه (در همه اشکال آن) کرده است.

کم‌دی‌های تلویزیونی از دیر باز در این رابطه جایگاه ویژه‌ای داشته‌اند. ژانر کم‌دی هم در تلویزیون و هم در سینما متناسب با زمان جلو رفته و رنگ و بوی تازه‌ای پیدا کرده است.

کارهای کم‌دی در کنار سرگرم کردن تماشاچی و خنداندن او، حتی گاهی اوقات حال و هوای جدی پیدا کرده و در قالب کم‌دی درام، کم‌دی سیاه یا کم‌دی سیاسی، به طرح عمیق مسائل جدی روز پرداخته و همراه با سرگرم کردن بیننده، وظیفه اجتماعی خود را نیز به انجام رسانده است.

«#171؛ عصر جدید» و «#171؛ دیکتاتور بزرگ» چارلی چاپلین نمونه‌هایی از این نوع کم‌دی سیاه و سیاسی هستند. این در حالی است که بسیاری از کارهای چاپلین بر عکس دیگر کم‌دین‌های معاصر و غیرمعاصر خود (و از جمله «#171؛ پسر بچه») حال و هوایی اجتماعی داشته و گونه کم‌دی را وارد مرحله بالاتر و عمیق‌تری کرده‌اند.

راجر ابرت: برای تماشاگران تلویزیونی در سراسر جهان در کنار علاقه به شخصیت‌های مطرح تلویزیونی، احترام خاصی هم نسبت به کم‌دین‌هایی مثل هارولد لوید، چارلی چاپلین، لورل و هاردی و باستر کیتن وجود دارد. هارولد لوید که سال 1971 درگذشت، کار بازیگری را از سال 1913 با بازی در فیلم‌های کوتاه صامت شروع کرد.

او تا سال 1947 که آخرین فیلم سینمایی خود را بازی کرد، در حدود 205 فیلم کوتاه و بلند ظاهر شد.

توقف فعالیت هنری وی تقریباً همزمان با دورانی بود که پای تلویزیون به منازل مردم باز شد. او در گفت و گویی گفت: «#171؛ کم‌دی از درون شما می‌آید، از صورت و بدن‌تان. من در سینما به شهرت زیادی رسیدم، اما تلویزیون نقش تعیین‌کننده‌تری در

این شهرت دارد. پخش چند باره فیلم‌های کوتاه و بلند از شبکه‌های مختلف تلویزیونی باعث شد تا سال‌ها پس از پایان فعالیت بازیگری، همچنان به صورت یک چهره مطرح روز باقی بماند. وقتی فیلم‌های کوتاهی را بازی می‌کردم، اصلاً به این نکته فکر نمی‌کردم که آنها می‌توانند به صورت اپیزودهای مختلف یک کار دنباله‌دار تلویزیونی در نظر گرفته شوند. انگار که ما آنها را برای یک شبکه تلویزیونی و در چند فصل مختلف کار می‌کردیم و می‌ساختیم.»

راجر ابرت، منتقد قدیمی که سال‌ها برای نشریه شیکاگو سان تایمز نقد نوشته، عقیده دارد تلویزیون حق بزرگی به گردن گونه کم‌دی کلاسیک و هنرمندان آن دارد.

به اعتقاد او، اگر تلویزیون نبود شاید هم‌اکنون نامی هم از بسیاری از کم‌دین‌های مطرح همچون لورل و هاردی و باستر کیتن نبود.

به گفته او: «#171; تلویزیون هر چند وقت یک بار با پخش یکی یا تعدادی از محصولات کم‌دی کلاسیک، دوباره ما را به یاد کم‌دین‌های قدیمی و این‌گونه تقریباً فراموش شده می‌اندازد.»

می‌توان گفت این شبکه‌های تلویزیونی هستند که باعث ماندگاری محصولات این گونه شده‌اند. نام‌هایی مثل چارلی چاپلین یا برادران مارکس به صورت فهرست دائمی و ذخیره کانال‌های تلویزیونی درآمده‌اند و به نوعی صاحبخانه این منزل شلوغ به حساب می‌آیند.

برادران مارکس (گروچو، هارپو، چیکر و زپو) برعکس بسیاری از کم‌دین‌های مطرح سینما، در کنار فعالیت‌های سینمایی به بازی در مجموعه‌ها و فیلم‌های تلویزیونی هم پرداختند و شخصیت‌های سینمایی خود را به تعدادی مجموعه تلویزیونی قرض دادند.

در حقیقت، آنها همان کم‌دی‌های سینمایی خود را با کمی تغییرات (ولی با حفظ همان حال و هوا و فضا) تبدیل به مجموعه‌ها و فیلم‌های تلویزیونی کردند. این مجموعه‌های تلویزیونی در دهه 50 و 60 میلادی با استقبال بالایی تماشاگران روبه‌رو شدند و فصل‌های جدیدی از آنها در دستور کار و تولید قرار گرفت.

برای مثال آخرین مجموعه تلویزیونی آنها به نام تئاتر جنرال الکتریک - که از جمله آخرین کارهایی بود که گروچو مارکس بازی کرد - حدود 3 سال روی آنتن بود.

کم‌دین چهره سنگی در تلویزیون

گروچو مارکس درباره موفقیت تلویزیونی خود می‌گوید: تلویزیون از همان ابتدای ورود به خانه‌ها و عالم هنر توانست تبدیل به یکی از سرگرمی‌های اصلی و مهم مردم عادی شود. برای ما کم‌دین‌ها خیلی اهمیت داشت که از سوی این رسانه مورد حمایت قرار بگیریم.

تلویزیون با پخش فیلم‌های کم‌دی ما، یاد و خاطره کم‌دین‌ها را در اذهان عمومی زنده نگه داشت. برای کسانی مثل من که در دهه‌های 50 و 60 میلادی نمی‌توانستند فعالیت سینمایی داشته باشند، تلویزیون بهترین مکان برای کار بود.

ژانر کم‌دی کلاسیک بدون همراهی تلویزیون هیچ وقت نمی‌توانست به موفقیت بالایی انتقادی که هم‌اکنون دارد، برسد.

باستر کیتن هم که منتقدان سینمایی به وی لقب «#171; کم‌دین با چهره سنگی» دادند، پس از سال‌ها کار در سینما به فعالیت در رسانه تلویزیون پرداخت و در تعدادی مجموعه و فیلم تلویزیونی بازی کرد.

این آثار تلویزیونی در دهه 60 میلادی و در شرایطی تولید شدند که وی در کنار آن، در فیلم‌های کوتاه هم ظاهر شد. تعداد کارهای تلویزیونی کیتن از تعداد فیلم‌های بلندی که برای سینما بازی کرد، بیشتر است.

رسانه تلویزیون برای رقابت با کم‌دی‌های کلاسیکی که از شبکه‌های مختلف خود پخش می‌کرد، دست به تولید مجموعه‌های کم‌دی خود زد. این سنت به شیوه‌ای یکسان در اکثر کشورهای بزرگ و صنعتی جهان اجرا شد.

از آمریکا و روسیه گرفته تا اروپا و استرالیا، تولید مجموعه‌های کم‌دی به صورت یکی از ضرورت‌های اصلی مدیران تلویزیونی درآمد.

آلگ پویوف روسی، پل هوگان استرالیایی و جکی چان هنگ‌کنگی نمونه‌هایی مثال‌زدنی از کم‌دین‌های قدیمی تا جدید بین‌المللی هستند که به عنوان یک چهره مطرح تلویزیونی هم شناخته شده‌اند.

لوسیل بال، معروفترین کمدین قدیمی تلویزیونی می‌گوید: «مجموعه‌های کمدی تلویزیونی با وجود موفقیت فراوان خود و جذب تعداد بسیار زیادی از تماشاگران تلویزیونی، هیچ وقت نتوانستند جای کمدی‌های کلاسیک را بگیرند. کمدی‌های کلاسیک با آن حال و هوای قدیمی و سیاه و سفید خود، خیلی دورتر از ذهنیت و تصورات ما حرکت می‌کردند و دسترسی به آنها در همه حال غیرممکن بود. مجموعه‌ای که من بازیگر آن بودم، تماشاچی خیلی زیادی داشت؛ ولی همیشه احساس می‌کردم نتوانسته به نزدیکی موفقیت کلان کمدی‌های کلاسیک هم نزدیک شود. دید تماشاگران تلویزیون نسبت به این فیلم‌ها دید خاصی و همراه با احترام بسیار زیاد است. انگار آنها در حال تماشای یک چیز غیرممکن هستند. تلویزیون شرایطی را برای کمدی‌های کلاسیک به وجود آورد که هیچ کس تصور آن را نداشت. چنین اتفاقی هیچ وقت برای مجموعه‌های کمدی تلویزیونی رخ نخواهد داد.»

منبع: تی‌وی گاید - مترجم: کیکاووس زیاری